

UPASANA – SANJAVA prostost duha, svetovnonazorska kozmološka skupnost, Matjaž Anžur

MEDVERSKI DIALOG SKOZI ZGODOVINSKI ČAS

Prav neverjetno je, da danes tu na tem mestu pričenjamo znova dialog, ki je bil prekinjen pred tisoč dvesto leti. Takrat ga je opredeljeval nek drug čas z drugačnimi cilji in drugačno versko toleranco. Danes pa se na tem mestu kaže ugoden trenutek, da odpremo vprašanje o resnici duhovnega in verskega razvoja naših prednikov, ki več ali manj ni takšen kot ga prikazuje politično pristransko pisana slovenska zgodovina. Zdi se in slava rodnim bogovom, da je morda res napočil čas, ko lahko znova odpremo tisto tolikokrat zastavljeno vprašanje in tudi tolikokrat odstranjeno, pometeno pod preprogo, tudi nasilno v kali zatrto mišljenje – kakšen genski duhovni spomin nosimo Slovenci in kako ter zakaj ga je krščanstvo ves zadnji zgodovinski čas spreminjalo in postopoma zamenjevalo z neko tujo versko prakso, nekega tujega bližnjevzhodnega puščavskega ljudstva. Zakaj se tudi danes Slovenci poleg krščanstva še vedno navdušujejo nad mnogimi verskimi praksami? To ni narobe, da bi se ne razumeli napak!! Sporno je le to, da pri tem ne poznamo korenin svojih prednikov, ki pa vendarle obstajajo, če ne drugače v podzavesti in tako imenovanem genskem spominu. Zdi se, da je za to kriv medverski dialog, ki ni potekal oziroma ni smel potekati. Upajmo, da prihaja čas, ko pričenjamo z gradnjo novih temeljev.

Ne tako dolgo nazaj, že v sredini 19. stoletja se je Evropa spraševala, kakšne so njene predkrščanske duhovne osnove, pri čemer ji grški in rimski antični čas ni bil več okvir. Še več, zanimal jo je ves ostali prostor, še posebno slovanski, ki je v narodnih običajih in relativno poznemu oziroma ne sprejemu krščanstva, še vedno nosil v sebi mnoge prvine tako imenovanega »poganskega« časa. Musorgski napiše Ivanovo noč na goli gori, Rimski-Korsakov Noč na gori Triglav, Stravinski balet Posvečeno pomlad. Slikarji Rerih, Mucha, Repin in mnogi drugi jemljejo vsebino in motive iz staroslovanskega časa. Pesniki in pisatelji širom slovanskega sveta se zavedo korenin in pričnejo ustvarjati s temi povsem novimi vsebinami. Tudi takratne slovenske dežele niso bile pri tem izjema, le da se pogosto spregleda oziroma zabriše sledi resničnih vzgibov vsebin takratnega ustvarjanja. Tako France Prešeren s Krstom pri Savici in tudi drugih pesmih, Fran Saleški Finžgar s povestjo Pod svobodnim soncem, Josip Vandot s trilogijo o Kekcu in še pri mnogih drugih umetniških ustvarjalcih takratnega časa najdemo sledi slovenske oziroma slovanske mitologije. Kot vidimo, se vedno znova in znova skuša v našem narodu najti lastne duhovne temelje, ki so nedvomno predkrščanski.

Zanimiva in absurdna situacija je, da se vedno lahko pogovarjamo o starih Grkih in Rimljanih, tudi o starih Germanih, celo starih Skandinavcih, ko pa beseda nanese na stare Slovence, se takoj zasliši iz vseh strani, da le teh pa ni bilo! Na nek način vseskozi zavestno podpiramo zgodovinsko teorijo o božjem stvarjenju našega naroda v šestem stoletju, čeprav pri tem vemo, da je to lahko zgolj fantastična pripoved. Prav tako fantastična pripoved v zvezi s tem pa je tudi, da so naši predniki šele s krščanstvom sprejeli civilizirane duhovne temelje.

Vse prej je bilo namreč divjaštvo! Bhaga – bog, nabhasa – nebesa, griha – greh, om – um, nabhasa dvaraka – nebesni dvorec, rita – red, roj – raj, sventa- sveta in tako naprej je osnovno versko besedišče, ki nas vedno znova in znova pripelje k Rigvedi – Rekvedi, našemu avtohtonemu temelju duhovnega in verskega premišljevanja. Preveč je tega, da bi to lahko in bi smeli to spregledati in se tudi v prihodnosti delati nevedne. Je pokopališče ali so žale prostor slovesa od naših prednikov? Na prvi pogled je mogoče primerjati in ugotoviti arhaičnost ene in druge besede. Na prvi pogled je mogoče odkriti vsebinsko in duhovno razliko v izvajanju slovesa od rajnega. Ga bomo pokopali v zemljo, kjer bo čakal vstajenja ali ga bomo na rečnem žalu zažgali na grmadi, pepel rajnika spustili v reko v novo prerajanje in nato s spominom nanj žalovali? Besedišče slovenskega jezika samo po sebi rekonstruira predkrščansko duhovno prakso važnega momenta v človeškem življenju kot je smrt. In težko bi pri tem rekli, da je šlo v tem našem starem duhovnem svetu za divjaštvo. Prej obratno!

In posegli smo daleč nazaj! Tako daleč, da takrat niti grških polisov niti večnega Rima ni bilo niti za malo antično vas! Daleč pred tem časom se je formirala svetost našega slovenskega jezika, ki pa kljub mnogim sovražnim naporom zadnjega tisočletja, vendarle omogoča razkodiranje naše najzgodnejše duhovne in verske zgodovine. Tudi kasneje, tisoč let za pohodom naših prednikov v Indijo, antični čas ponuja mnoge nove religiozne prakse, ki so pomembno vplivale na duhovno prakso naših prednikov. Vendarle v generalnem lahko vedno trdimo, da so ostajali naravoverci! Pomembna je bila tudi religiozna razslojenost po stanovih, na katero se tudi redno pozablja. Zmotno je mnenje, da so slovenske in slavenske vladajoče elite svojo duhovnost vezale le na tradicionalno naravoverje kmečkega življa. Mnogo znakov in znamenj kaže na to, da so bile elite naših prednikov mitraisti, arijanci, celo budisti in zoroastriisti. Zmotno pa je tudi mnenje, da niso naše domače vladajoče elite v generalnih spremembah, ki so se dogajale v času pokristjanjevanja, sprevidele vseh političnih in socialnih prednosti krščanskega modela religioznosti!

Stari Slovani so oboževali prirodo. Po njihovi veri je bil svet poln višjih bitij, ki so narejala razne prikazni in spremembe v prirodi. Razlikovali so dobra in hudobna bitja. Dobra bitja so imenovali bogove, hudobna pa bese. Bogovi so bili mogočnejši od besov, ki so smeli le takrat izvrševati svoja hudobna dela, kadar so jim bogovi dovolili. Kar je dobrega na svetu, je vse od bogov, a kar je slabega, so naredili besi. Bogovi so človeku dajali zdravje, blagostanje, srečo v družini, zmago v vojni in vse druge telesne in duševne dobrote

To je delček odstavka, ki ga je zapisal moj stari stric Franc Rožnik – pater Hugo iz Pleterskega kartuzijanskega samostana. Odlomek je iz njegove prve knjige Skozi življenje, ki jo je izdal leta 1969. Priimek moje matere in strica patra Huga je bil Rožnik, čeprav danes vemo, da se je v originalu glasil Svarožnik. Naj bo ta zadnja misel popotnica bodočemu medverskemu dialogu z mislijo, da se nikoli več ne povrnejo časi, ko so naši predniki morali spreminjati priimke.